

Motion till riksdagen 2008/09:Ub553

av Eva Selin Lindgren m.fl. (c, m, fp, kd)

Utbildning av sjömän, sjökaptener och sjöingenjörer i Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utbilda fler sjömän och sjöbefäl i Sverige genom att öka kapaciteten på sjöfartsinriktade gymnasieskolor och sjöfartshögskolor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stimulera till ökad rekrytering genom att förkorta utbildningsvägarna och anpassa behörighetskraven för personer med närliggande kompetenser.

Motivering

Alliansregeringen vill särskilt främja arbetslinjen i svensk politik, och detta är mycket angeläget när konjunkturen mattas av. Därför är det viktigt att identifiera de sektorer inom arbetslivet där det råder brist på kompetent personal samtidigt som det finns ett stort intresse hos många personer för att arbeta inom dessa yrkesområden.

Sjöfartsnäringen är ett sådant viktigt område där det råder brist på sjökaptener, sjöingenjörer, matrosar, motormän och fartygselektriker. Här finns det gott om jobb, men för att kvalificera sig för dem måste man genomgå utbildningar som riktar sig specifikt mot sjöfarten. Våra svenska fartyg trafikerar inte bara våra egna farvatten utan seglar på alla jordens hav. Sjöfarten är av mycket stor betydelse för den svenska utrikeshandeln, och personalförsörjningen är därför en nyckelfråga.

Branschen uppger att det för närvarande finns ca 15 000 sjömän som arbetar ombord på fartygen i den svenska handelsflottan, att sjöfartens klusterkärna omfattar ca 21 000 personer och att det i nära omgivning till sjöfarten finns ytterligare 70 000 personer som arbetar på myndigheter, försäkringsföretag, med mäklartjänster och juridik inom näringen. Inom hela sjöfartsklust-

Fel! Okänt namn på

ret, vilket också inkluderar anställda inom rese- och turistföretag, reparations- och underhålls-entreprenörer m.fl., är drygt 200 000 personer helt eller delvis verksamma.

Sjötransporter är viktiga eftersom de förflyttar stora mängder människor och varor, och de är betydelsefulla komplement till land- och luftburna transportslag. Om svensk sjöfart minskar förtvinar också verksamheten i sjöfartsklustret, vilket allvarligt drabbar flera av våra kustnära städer.

Det finns nu ett ökande intresse för att arbeta inom sjöfartsnäringen, vilket inte minst visat sig genom det projekt som Sveriges Redareförening tillsammans med Sjöfartsverket och alla sjöfartens aktörer och organisationer drog i gång sommaren 2008 och som kallades "Sjöfartskaravanen".

Men det finns hot mot sjöfartsnäringen, främst i bristen på tillgång till kvalificerad personal. Detta hot kan mötas genom att utbildningarna förstärks på både gymnasie- och högskolenivå. Vi vill därför rikta uppmärksamheten mot de grupper av personer varifrån de sjökaptener, sjöingenjörer, matros, motormän och fartygselektriker som behöver tillkomma bör kunna rekryteras.

- ? En grupp som är särskilt intressant är de personer i 20–35 årsåldern som valt en inriktning på gymnasiet där det inte finns tillräckligt med jobb eller som av andra skäl inte vill fortsätta på den valda inriktningen och som skulle vilja skola om sig till matros eller motormän. Det finns drygt åtta gymnasieskolor i Sverige som ger det s.k. sjöfartsprogrammet, men det är bara gymnasieskolan i Helsingborg som erbjuder sjöfartsprogrammet som komvuxutbildning. Eftersom de som vill omskola sig finns i hela landet måste flertalet av dem lämna hemorten och inkvartera sig i Helsingborg, där emellertid antalet utbildningsplatser är starkt begränsat. Det har också visat sig att elevernas hemkommuner i många fall inte är beredda att betala de extra kostnader som den kompletterande gymnasieutbildningen innebär. Det behövs därför fler regionala eller nationella satsningar inom komvuxprogrammen för att elever från hela landet ska kunna beredas plats. Vi föreslår att sådana program snarast inrättas i anslutning till några av de övriga sjöfartsgymnasierna på Öckerö, i Skärhamn, Göteborg, Karlskrona, Visby, Stockholm eller Härnösand och att antalet platser i Helsingborg utökas.
- ? Utöver de nämnda före detta gymnasieeleverna finns en annan grupp som också bör komma i fråga. Den utgörs av de ungdomar som våren 2008 och framgent "muckar" från flottan efter att ha varit motormän där. Behörighetsbestämmelserna är nu sådana att ungdomarna inte direkt kan arbeta i handelsflottan. För att kunna fortsätta som motormän i handelsflottan måste de för närvarande gå en tilläggskurs som tar ca 25 veckor, vilket enligt flera bedömare är en onödigt lång tid. Det borde gå att genomföra den kompletterande utbildningen vid ett sjöfartsgymnasium snabbare.
- ? Men medan behovet av matros och motormän är nationellt är behovet av befäl globalt. Efter utbildning till matros eller motorman och med några års sjöerfarenhet i bagaget är många av de nya matros och motormän som kommer ut ur systemet väl lämpade att läsa vidare till befäl. För dessa finns en god arbetsmarknad inte bara i Sverige utan även internationellt.

Fel! Okänt namn på

? Ytterligare en grupp som är intressant för den svenska handelssjöfarten är de många yngre officerare från marinen som fått eller tagit avsked. Dessa kan med ganska enkla medel omskolas till sjöbefäl. Tyvärr är detta i dag inte optimerat. Sjöofficeren måste tillägna sig vissa civilt inriktade kunskaper som inte är aktuella inom marinen. Detta kan ske på en av våra sjöfartshögskolor. Sjöofficeren måste också efter sin civila examen börja från grunden med att skaffa sig behörighetsgivande praktik till sjöss. Detta är i allmänhet mycket tidskrävande, och det finns därför stora behov av att se över och individanpassa utbildningen.

Därför behövs en snabbutredning om hur man kan korta vägen för att snabbare kunna ta till vara de tidigare sjöofficerarnas kompetens inom handelsflottan.

Rekryteringskampanjer och elevfartygsprojektet med m/s Atlantic Cartier under senare tid och inte minst genom Sjöfartskaravanen (2008) har gjort att söktrycket till de två sjöfartshögskolorna i Sverige samt de åtta (nio) gymnasier som ger sjöfartsprogrammet är förhållandevis gott. Emellertid är skolornas kapacitet en flaskhals. Därför fordras mer resurser, särskilt till sjöfartshögskolorna. Enligt Sveriges Redareförenings beräkningar behöver intaget till högskolorna omedelbart öka med 50 % på sjökaptensprogrammet och med 100 % på sjöingenjörsprogrammet. Skälet till detta är pågående pensioneringar men också den förväntade expansionen inom den svenska handelsflottan och de berörda myndigheterna.

I detta sammanhang bör man även beakta att "leveranstiden" på en färdig befälhavare eller teknisk chef (maskinchef) i handelsflottan är nästan tio år räknat från scratch. Det gäller alltså att ha en god framförhållning om vi ska kunna hävda Sveriges framtida position inom sjöfartsnäringen.

Stockholm den 6 oktober 2008

Eva Selin Lindgren (c)

Cecilia Magnusson (m)

Annelie Enochson (kd)

Cecilia Wigström i Göteborg (fp)